

Jaarverslag 2011

Nederlands

Openluchtmuseum

Jaarverslag 2011

Nederlands
Openluchtmuseum

**Stichting Het Nederlands
Openluchtmuseum**

Postbus 649
6800 AP Arnhem

**Bezoekadres kantoor
en museum**

Schelmseweg 89
6816 SJ Arnhem

T 026-3576111

F 026-3576147

info@openluchtmuseum.nl
www.openluchtmuseum.nl

Inschrijving Kamer van Koophandel
Centraal Gelderland: 41050671

Directie

drs. Pieter-Matthijs Gijsbers
Algemeen Directeur

ing. Adelheid Ponsioen
Directeur Bedrijfsvoering

Het Jaarverslag 2011 van het Nederlands Openluchtmuseum is geschreven door directie en medewerkers van het museum. Een digitale versie van dit verslag is te vinden op de website van het museum.

Tekstredactie

Erik van 't Hull

Fotografie

Caroline Berkhof, Roy Beusker, Wim de Knecht, Anke Teunissen, The USP Company Amsterdam, Martin Wijdemans

Vormgeving

Willem de Rooij, Esther de Bruijn

Drukwerk

Digigrafi, Wageningen

© Nederlands Openluchtmuseum, 2012

Foto voorzijde: Presentatie Kleur bekennen in streekdracht en kotomisi

Foto achterzijde: Westerstraat Amsterdam in aanbouw
Foto pagina 3: Educatief gezinsproject Kinderkeuken

INHOUDSOPGAVE

Verslag van de directie	7
Bericht van de Raad van Toezicht	20
Bericht van de Ondernemingsraad	23
Jaaroverzicht 2011:	24
Subsidiënten	24
Partners en sponsors	24
Samenwerkingsverbanden	24
Bezoekcijfers	26
Collectie en onderzoek	26
Jaartheme	27
Vaste presentaties	28
Winteropenstelling	29
Educatie	30
Medewerkers	30
Verkort financieel verslag	32
Verslag CBF	38
Accountantsmededeling	39
Bijlagen	
I Nevenfuncties leden	
Directie en Raad van Toezicht	40
II Profiel Raad van Toezicht	41
III Samenvatting	
Verantwoordelijkheidsverklaring	41

Ervaring delen...

*Voor een groot en breed publiek
van oude en nieuwe Nederlanders
aan de hand van authentieke objecten
ware verhalen vertellen over het
dagelijks leven in Nederland
en bezoekers prikkelen ook hun ervaring
met ons- en met elkaar- te delen.*

*Het beleid van het museum is gebaseerd
op de volgende doelstelling:*

Het stimuleren van:

- interesse in eigen en andermans
culturele identiteit*
- respect voor ons cultureel erfgoed*
- kennis van de geschiedenis van het
dagelijks leven*

Bron: Actualiteit van het Verleden.
Beleidsplan Nederlands Openluchtmuseum 2009-2012:
Missie en Doelstelling

INLEIDING

Met dit Jaarverslag informeren wij u in woord en beeld over de meest in het oog springende resultaten en momenten van het Nederlands Openluchtmuseum in het afgelopen jaar. In het *Directieverslag* nemen we u mee het museum in en kijken we onder meer achter de schermen van het jaarthema *Hollandse Nieuwe. Effecten van migratie*. Het *Jaaroverzicht* completeert dit beeld met een overzicht van het Nederlands Openluchtmuseum in de breedte: organisatie, allianties en samenwerkingen, sponsoring en bedrijfsvrienden, activiteiten en programmering. Voorts zijn in dit jaarverslag opgenomen de *Berichten van de Raad van Toezicht* en de *Ondernemingsraad*. Over het financieel resultaat van het Nederlands Openluchtmuseum informeren wij u in dit jaarverslag slechts op hoofdlijnen; gedetailleerde informatie over onze financiële prestaties staan in de jaarrekening. Ook het resultaat van de Stichting De Oude Bijenkorf, waarin de horeca is ondergebracht, lichten wij toe in een aparte jaarrekening.

2011 was in diverse opzichten een succesvol jaar. Allereerst omdat we een mooi bezoektotaal hebben gerealiseerd van ruim 456.000 en een positief exploitatieresultaat van ruim € 160.000. En er is een heus record gevestigd: 8.700 bezoekers op tweede kerstdag. Succesvol was 2011 ook omdat het publiek positief reageerde op de uitwerking van het jaarthema *Hollandse Nieuwe. Effecten van migratie*. De gemiddelde waardering van de bezoeker voor het Openluchtmuseum was hoog: een ruime 8 in het publieksonderzoek van Geerts en Jurgens en een dikke 9 in de online Zoover-peiling. Ambitieuze en enthousiast is het museum in 2011 begonnen aan de voorbereiding van het eeuwfeest, te vieren in 2012, het jaar waarin het Nederlands Openluchtmuseum honderd jaar bestaat.

Ook in een ander opzicht was het een bijzonder jaar. In juni vroeg de staatssecretaris van OCW aan het Nederlands Openluchtmuseum plannen te ontwikkelen voor taken die aanvankelijk door het Nationaal Historisch Museum zouden worden uitgevoerd: het realiseren van een materiële

presentatie van de Canon van de Nederlandse geschiedenis, in samenwerking met het Rijksmuseum, en het ontwikkelen van een digitale geschiedenis van Nederland. Ook voor het ontwikkelen van een topinstituut voor immaterieel erfgoed en volkscultuur vroeg hij ons een voorstel te ontwikkelen en daarbij het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed (NCV-VIE) te betrekken. Bovendien heeft OCW het Openluchtmuseum gevraagd om in samenwerking met het Rijksmuseum een plan te ontwikkelen voor de organisatie van de Maand en de Nacht van de geschiedenis in 2012. Stuk voor stuk grote uitdagingen die het museum serieus en met enthousiasme heeft opgepakt. In zijn brief aan de Tweede Kamer van juni concretiseerde de staatssecretaris ook de eerder aangekondigde bezuinigingsmaatregelen. Vanaf 2013 verlaagt OCW de exploitatiesubsidie voor het Openluchtmuseum met ten minste 5%, een maatregel die overigens ook geldt voor andere, van rijkswege gesubsidieerde musea. *Innoveren én gelijktijdig bezuinigen* dus; een uitdagende opdracht die tot kern is gemaakt van de groten-deels in 2011 geschreven subsidieaanvraag van het Nederlands Openluchtmuseum voor de Basisinfrastructuur 2013-2016.

Voor de gehele cultuur- en erfgoedsector was 2011 een turbulent jaar, waarin duidelijk werd dat de financiering hiervan in de nabije toekomst ingrijpend verandert. Naast bezuinigingsmaatregelen voor de korte termijn kondigde het rijk ook aan in de komende jaren het museale bestel te gaan herzien. De Raad voor Cultuur zal hierop op verzoek van de staatssecretaris een visie ontwikkelen; in de loop van 2013 zal duidelijk worden hoe het museumbestel na 2016 wordt ingericht. Vooruitlopend op deze stelselherziening zegde het rijk in december 2011 de beheerovereenkomst met het Nederlands Openluchtmuseum per 1 januari 2017 op. Gelijktijdig zet de rijksoverheid in op het stimuleren van ondernemerschap binnen de culturele wereld en verwacht zij hierop van de instellingen in de Basisinfrastructuur visie en actie. Met de Geefwet, van kracht vanaf 2012, stimuleert het rijk een 'culture of giving' naar Amerikaans model.

Ingrijpende ontwikkelingen kortom, waarop het Nederlands Openluchtmuseum creatief en doortastend reageert, vanuit een prima uitgangspositie. Het museum staat stevig in de schoenen, is financieel gezond en wordt door zijn vele bezoekers zeer gewaardeerd. Het heeft betrokken medewerkers en vrijwilligers en een achterban van 12.000 Vrienden en bijna 20 bedrijfsvrienden. Met nieuwe presentaties en programmering heeft het museum in 2011 een brug geslagen naar de jeugd en naar nieuwe Nederlanders. Ondernemerschap staat al jaren hoog in het vaandel en dankzij deze mentaliteit slagen we erin een substantieel deel van onze inkomsten zélf te genereren, uit kaartverkoop, fondsenwerving, sponsoring en horeca.

Het Openluchtmuseum hecht groot belang aan het leggen van verbindingen en relaties, ook *buiten* de museale wereld. Vaak ontstaan uit dergelijke samenwerkingen unieke resultaten. De Arnhemse Atletiekvereniging Ciko '66 organiseerde vorig jaar voor de tiende maal het *Rondje Nederland*, de 'leukste familieloop van Nederland'. Deze hardloopwedstrijd voor jong en oud, dwars door het Openluchtmuseum vond plaats op 27 maart, met een recordaantal van 2.700 deelnemers, van wie 700 kinderen. Hier werden erfgoed en sport op een bijzondere manier gecombineerd!

In 2011 hebben we ook onze kernwaarden vastgesteld: Open, Betrouwbaar en Gastvrij. Hiermee kiest het Nederlands Openluchtmuseum voor een positie midden in de samenleving. Wij denken dat deze waarden passen bij een museum dat er voor kiest van en voor álle Nederlanders te zijn, met als missie Ervaring delen.

BELEIDSPERIODE 2009-2012: AMBITIES EN RESULTAATAFSPRAKEN

Met *Ervaring delen* als grondslag heeft het Openluchtmuseum zijn algemene beleid voor de periode 2009-2012 vastgelegd in het plan *Actualiteit van het Verleden*. Centraal in dit beleidsplan staat, naast de realisatie van een breder en meer op diversiteit gericht museumproduct, de borging van

de koers die het Nederlands Openluchtmuseum vanaf de verzelfstandiging in 1991 is ingeslagen. Kern van die nieuwe koers vormt de sterk publieksgerichte benadering van de cultuur van het dagelijks leven van Nederland, aan de hand van een enthousiaste en interactieve overdracht en educatie, in combinatie met een professionele organisatie.

Overkoepelend formuleert het Nederlands Openluchtmuseum in de periode 2009-2012 vijf ambities. Het wegwerken van achterstallig onderhoud aan de onroerende collecties, de digitale ontsluiting van de collecties, alsmede het realiseren van een nieuw, centraal depot vormt een eerste ambitie. De tweede betreft het verbreden van het publieksbereik en het organisatiebreed verankeren van diversiteit, door middel van een stapsgewijs uitvoeren van het project *Migratie. Bewogen door tijd en ruimte*. Jaarlijks zal het museum naast een dagelijks programma in de zomerperiode een thema uitwerken dat specifiek is verbonden met het verschijnsel migratie. Ten derde wil het museum de expertise versterken op het terrein van mediagebruik van en door jongeren. De verdere professionalisering van de bedrijfsvoering blijft de aandacht van het museum houden en vormt de vierde ambitie. Het versterken van de commerciële functie van het museum tenslotte vormt de vijfde en laatste ambitie. Samen met de prestatieafspraken die het Nederlands Openluchtmuseum is overeengekomen met het ministerie van OCW sturen deze ambities de jaar- en werkplannen van het museum, evenals de begroting. Met kwartaal-rapportages behoudt het museum zicht op de bedrijfsvoering.

JAARTHEMA 2011: HOLLANDSE NIEUWE

Met het jaarthema *Hollandse Nieuwe. Effecten van migratie* presenteerde het Nederlands Openluchtmuseum zijn publiek in 2011 opnieuw een aspect van migratie, als uitwerking van het meerjarig project *Migratie. Bewogen door tijd en ruimte (2009-2012)*. Stond in 2009 emigratie en in 2010 immigratie centraal, in 2011 gaf het museum een beeld van het effect van migratiebewe-

*Op 16 juli 2011 legden de burgemeesters van Amsterdam en Arnhem, Eberhard van der Laan en Pauline Krikke, in het Openluchtmuseum de eerste steen voor de herbouw van de panden uit de Amsterdamse Westerstraat.
Familieloop Rondje Nederland in het Openluchtmuseum, 27 maart 2011; in samenwerking met atletiekvereniging Ciko '66.*

Hollandse

1 april – 30 oktober

Nieuwe

Effecten *van*
migratie

Nederlands

Openluchtmuseum

Met het jaarthema 2011 Hollandse Nieuwe gaat het Openluchtmuseum in op de effecten van migratie op het dagelijks leven in Nederland. Het museum vroeg The USP Company Amsterdam voor dit politiek-maatschappelijk gevoelige onderwerp een krachtig en positief beeld te ontwerpen.

gingen op het dagelijks leven in Nederland. Hoe migratie ingrijpt in het leven van alledag is een verhaal met verschillende kanten. Een verhaal ook dat bij velen heftige meningen en emoties oproept. Het Openluchtmuseum neemt in het debat over migratie geen standpunt in maar registreert en heeft oog voor zowel de positieve effecten van migratie als voor de spanningen en moeilijkheden die daarmee zijn verbonden. Daarbij komt overigens wel een duidelijke visie naar voren: het Openluchtmuseum laat zien dat migratie onlosmakelijk is verbonden met de geschiedenis van Nederland en al eeuwenlang een diepgaande invloed uitoefent op het leven van alledag. Het Openluchtmuseum behandelt migratie kortom als een *vanzelfsprekend* onderdeel van de Nederlandse geschiedenis.

Het jaarthema *Hollandse Nieuwe* is in 2011 uitgewerkt in een nieuwe en een aangepaste presentatie, vijf filmportretten, een educatief gezinsproject, tijdelijke presentaties in bestaande gebouwen en in programmering en manifestaties. Het jaarthema vormt ook aanleiding samenwerking te zoeken met organisaties van nieuwe Nederlanders. In 2011 concentreerde het museum zich daarbij op de Molukse en Surinaamse gemeenschap in Nederland en op de Turkse in Arnhem en omgeving. In samenwerking met deze gemeenschappen zijn speciale marketingacties ontwikkeld, resulterend in een Molukse, een Turkse en een Surinaamse Dag. Bij het doelgroepenbeleid (etnomarketing) is het museum geadviseerd door Motivaction, Forum en Elan.

Molukse acties

Aan het begin van het zomerseizoen, op 10 april opende het Openluchtmuseum een kleine, maar belangrijke toevoeging aan de presentatie in de Molukse barak. Ze is gewijd aan de Molukse acties uit de jaren '70. In een drietal indrukwekkende filmportretten vertellen voormalig gijzelnemer Paul Saimima, gijzelaar Hans Prins en opbouwwerker Rein Sohilaït over hun ervaringen bij de treinkaping van 1975 bij Wijster. Scherp, aangrijpend en voor velen aanleiding eigen herinneringen aan deze periode op te frissen en te delen. Zo vormt de Molukse Barak uit Lage

Mierde met zijn evocatie van het dagelijks leven van de Molukse militairen en hun gezinnen en mét de toevoeging van de Molukse acties gelijktijdig een venster op (inter)nationale kwesties als kolonisatie en de daarmee verbonden moeilijke periode van dekolonisatie. In de Molukse Barak ervaren bezoekers dat deze met migratie verbonden geschiedenis niet iets abstracts is of een ver-van-mijn-bedshow.

Streekdracht en kotomisi

Ook de nieuwe, op 1 juni geopende presentatie *Kleur bekennen in streekdracht en kotomisi* verbindt het dagelijks leven met grotere ontwikkelingen van de geschiedenis. In dit geval die van ons koloniale verleden met Suriname. *Kleur bekennen* combineert Nederlandse streekdrachten met kotomisikostuums uit de Surinaams-Creoolse cultuur. Net als bij streekgebonden dracht vertellen de draagsters van kotomisi's met de kleding veel over hun identiteit. Kotomisi's worden tegenwoordig op hoogtijdagen gedragen als symbool van onafhankelijkheid en trots, onder andere bij het jaarlijkse Keti Koti, wanneer de afschaffing van de slavernij wordt herdacht. De kotomisi's in *Kleur bekennen* behoren tot de Collectie Wilhelmina, die beheerd wordt door het Openluchtmuseum. Ze zijn in de jaren zestig van de vorige eeuw geschonken, maar onze voorgangers zagen toen nog geen verband met de collectie Nederlandse streekdrachten in beheer van het museum. Nu beschouwen we kleding als identiteitsdrager en blijken er nieuwe, betekenisvolle relaties mogelijk.

Westerstraat met Turkenpension

Ook het project Amsterdamse Westerstraat, waarvan de eerste steen werd gelegd in juli 2011, is verbonden met de overkoepelende thematiek van migratie. Bij dit project gaat het om de herbouw aan het entreeplein van het museum van meerdere, in 2002 gedemonteerde panden uit de Amsterdamse Jordaan. Daarin zal worden verteld over de migratie van het platteland naar de stad, in het bijzonder naar de Jordaan. In het Turkenpension, ingericht op de begane grond van een van de voorhuizen, zal worden ingegaan op de geschiedenis van de naoorlogse migratie vanuit

Turkije naar Nederland. Op de bovenverdieping van beide voorhuizen zullen de in de jaren 2009-2011 gemaakte filmportretten worden getoond..

Met de bouw van de Westerstraat werd in mei 2011 begonnen. Op zaterdag 16 juli 2011 legden Eberhard van der Laan, burgemeester van Amsterdam en Pauline Krikke, burgemeester van Arnhem onder grote belangstelling van pers en publiek de eerste steen. Bij die gelegenheid sprak Esther Agricola, directeur van het Bureau Monumenten en Archeologie van de gemeente Amsterdam, over het belang ook de historische sporen van armoe en verval te conserveren. Een taak die niet kan worden uitgevoerd door de monumentenzorg maar wel door het Nederlands Openluchtmuseum

Slotsom

‘Juist hier!’, zei cabaratière Jetty Mathurin op 1 juni, bij de opening van *Kleur bekennen*, ‘Hier, in het Nederlands Openluchtmuseum horen de kotomisikostuums. En nergens anders. In de schaduw van de molens. Wij maken met ons verhaal toch gewoon deel uit van de Nederlandse geschiedenis?’

We hebben het bezoekers vaak horen zeggen. Dat wat in het Openluchtmuseum is te zien, is écht van ons. Als een verhaal of een gebeurtenis eenmaal hier wordt bewaard en getoond, dan is het erkend. Gecanoniseerd zagezegd. Met succes is in de afgelopen drie jaar met de jaarlijkse migratiethema’s gewerkt aan de verdere verbreding van de scope en het bereik van het Nederlands Openluchtmuseum, in de richting van een museum van en over álle Nederlanders. Dat de verankering van deze thematiek ondanks de politiek-maatschappelijke gevoeligheid heeft geresulteerd in stijgende bezoekcijfers en een constante bezoekwaardering is verheugend.

BASIS VAN HET SUCCES: DAGELIJKSE PROGRAMMERING EN VERLEVENDIGING

In 2011 organiseerde het Openluchtmuseum niet alleen activiteiten verbonden met het jaarthema. Verspreid over het seizoen werden dagelijks tal van activiteiten gerealiseerd, waarvan er vele

inmiddels zijn uitgegroeid tot een traditie. Zoals de oud-Hollandse kermis, het oogstweekend, de slachtdag, het beugeltoernooi en de landelijke draaiorgeldag. Een andere inmiddels gevestigde traditie is de winteropenstelling: in de periode vanaf Sinterklaas tot half januari is het museum open met een uitgebreid en aantrekkelijk winterprogramma.

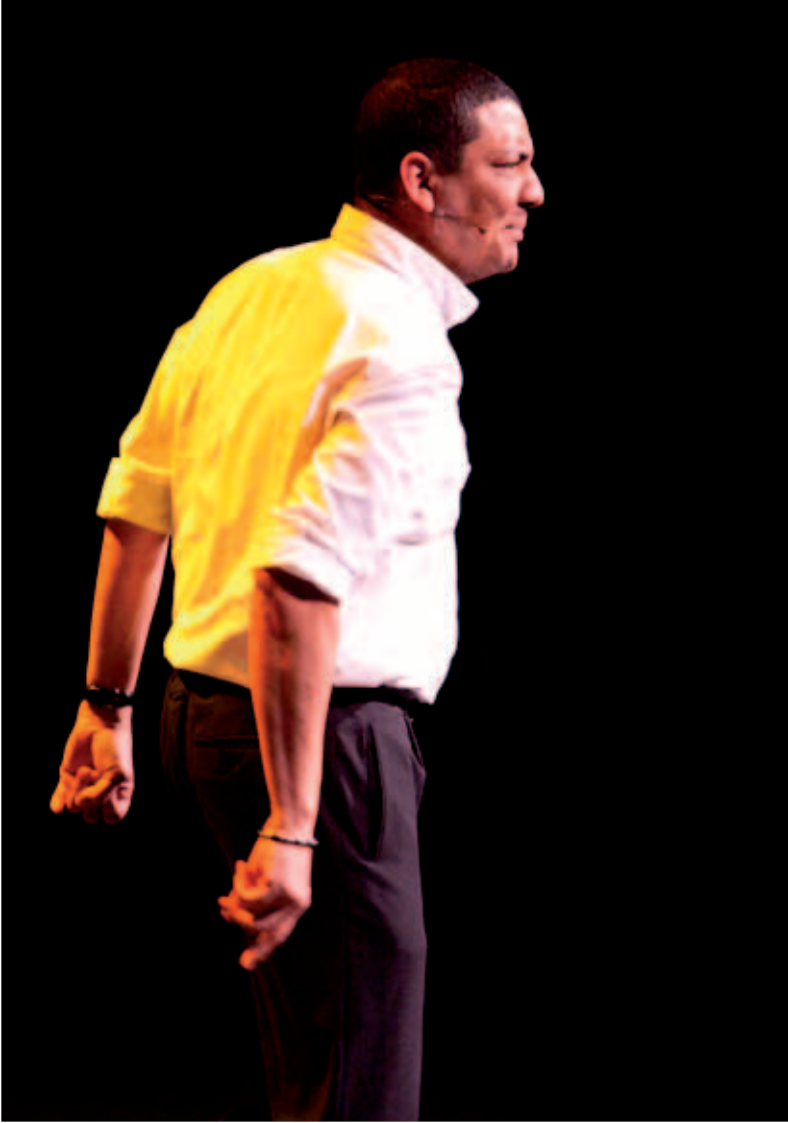
Dat bezoekers het Openluchtmuseum dag in dag uit ervaren als een levendig en actief museum is ook te danken aan tientallen medewerkers en vrijwilligers die met theater, verhalen, demonstraties, gastvrijheid en horeca of een ritje met de tram het publiek bijzondere ervaringen verschaffen. Met deze verlevendiging maakt het museum iets los bij de bezoekers. Ze worden geraakt; herinneringen komen boven en de bezoeker ontdekt hoe zijn eigen levensgeschiedenis is verbonden met die van anderen (ervaring delen) en met die van de ‘grote’ geschiedenis. Dankzij een jaarlijkse donatie van de BankGiro Loterij (BGL) kan het Openluchtmuseum deze verlevendiging op goed niveau verzorgen.

INVESTEREN IN DE TOEKOMST: JEUGDEDUCATIE

Educatie, zowel in impliciete als expliciete zin, vormt een speerpunt van het Openluchtmuseum. Speciale aandacht heeft daarbij de educatie voor kinderen, zowel in school- als in gezinsverband.

Voor het onderwijs heeft het museum 15 projecten ontwikkeld: 11 ervan zijn speciaal bedoeld voor leerlingen in groep 1 t/m 8 van het basisonderwijs en twee speciaal voor het vmbo klas 1 en 2. Voor het speciaal (basis)onderwijs heeft het museum twee projecten ontwikkeld; twee nieuwe zijn in voorbereiding.

De schoolprogramma’s sluiten aan bij de kerndoelen van het onderwijs en bij het beleid van het museum. In alle programma’s zijn kinderen zélf actief bezig; in een uitdagend, niet-schoole omgeving leren ze al doende en experimenterend. De scholen reserveren één of meer projecten en worden vanuit het museum begeleid. Ook

In opdracht van het museum is bij het jaarthema *Hollandse Nieuwe* een vijftal filmportretten gemaakt, te zien in vijf, verspreid over het museumterrein geplaatste filmhuisjes. Met de klok mee: cabaretier Jörgen Raymann vertelt dat het moeilijke onderwerp migratie de kern vormt van zijn shows: *Tante Es* die zowel de 'Hollanders' als de Surinamers op de hak neemt, en dan vooral de manier waarop ze met elkaar omgaan. Ondernemer Dennis Freperson ziet kansen in het begrafenisbedrijf, dat als gevolg van migratie nieuwe producten moet ontwikkelen. Yalcin Cihangit, eigenaar van de Fietsfabriek in Amsterdam, vond de bakfiets opnieuw uit. Piet Spruit klaagt over de verkleuring van de Afrikaanderwijk in Rotterdam ('ik ben hier de laatste Nederlander'). Gary Feingold, die de bagel in Nederland introduceerde, wordt gevolgd bij zijn inburgeringscursus.

Met de klok mee: tijdens de Molukse dag op 10 april opende het museum een kleine, maar belangrijke toevoeging aan de presentatie in de Molukse barak over de Molukse acties uit de jaren '70.

Volgens cabaretière Jetty Mathurin horen Surinaamse kotomisikostuums bij uitstek thuis in het Openluchtmuseum, 'in de schaduw van de molens. Wij maken met ons verhaal toch gewoon deel uit van de Nederlandse geschiedenis?'

Speciaal voor kinderen is de Fietsparade ontwikkeld. Vanaf de fiets verkennen kinderen wat er verandert als je verhuist naar een ander land en hoe het vreemde na verloop van tijd gewoon wordt.

individueel kunnen kinderen terecht: het museum heeft een viertal speurtochten ontwikkeld, waaronder één speciaal voor peuters en kleuters.

De algemene kinderactiviteiten voor individuele kinderen met ouders of gezin worden geconcentreerd in weekenden en de schoolvakanties. Er worden dan speciale activiteiten georganiseerd in of rondom het Kindererf. In het kader van het jaarthema *Hollandse Nieuwe* konden kinderen ook terecht in de *Kinderkeuken* en bij de *Fietsenparade*. In de *Kinderkeuken* werden gerechten geserveerd die mensen naar Nederland hebben gebracht en die Nederlanders hebben overgenomen. Iedere zaterdag en zondag, op feestdagen en in de vakantie werden in de *Kinderkeuken* enkele van deze gerechten door kinderen zelf bereid en geserveerd. Met de *Fietsenparade* onderzoeken kinderen al fietsende wat er verandert als je verhuist naar een ander land, en hoe het vreemde na verloop van tijd gewoon wordt.

UNIEKE COLLECTIE VEREIST ZORG EN VISIE

In 2009 begon het Openluchtmuseum met de voorbereidingen van groot onderhoud aan meerdere museale gebouwen; ze maken alle deel uit van de collectie onroerend. Deze aanloop betrof onder andere het ontwikkelen van een visie op de wijze van restaureren, in lijn met gangbare opvattingen hieromtrent (RCE) en met oog voor het intensieve publieksgebruik van een groot deel van de museumgebouwen. Uitgangspunt van elke ingreep vormt een gedetailleerde, door het Monumenten Advies Bureau opgestelde bouwopname van het object, waarin naast de bouwgeschiedenis en de bouwtechniek ook (voor zover kan worden achterhaald) de onderhoudsgeschiedenis van het betreffende pand wordt beschreven. Vanzelfsprekend worden ook de ingrepen die nu in het kader van het groot onderhoud worden gedaan, beschreven en vastgelegd. Ook in 2011 is een groot aantal museumgebouwen op deze wijze onder handen genomen; zie het Jaaroverzicht voor een compleet overzicht. Niet eerder pakte het museum in eigen regie zo'n omvangrijke renovatieklus op.

Vanaf 2011 is het nieuwe Collectiebeleidsplan *Kiezen en delen* van kracht. Met kiezen en delen als motto wil het museum zich bij het collectiebeleid in de komende jaren concentreren op een zestal speerpunten. De keuze voor dit zestal is sterk bepaald door de wens de collectie roerende en onroerende objecten te kunnen inzetten als instrumenten van communicatie en interactie, met publiek, deskundigen, amateurs en belangstellenden. De museale missie 'ervaring delen' is zo voor de periode 2011-2016 met het plan *Kiezen en delen* ook tot pijler gemaakt van het collectiebeleid. Met deze ambitie speelt het museum in op recente ontwikkelingen in de visie op cultureel erfgoed. Daarin zijn het materiële en het immateriële onlosmakelijk met elkaar verbonden en is er het besef dat contexten en betekenissen dynamische begrippen zijn.

Van de speerpunten vormt de bouw van een nieuw, *centraal depot* voor de roerende collectie de eerste. Onder andere in het kader van deze ambitie zal het Openluchtmuseum in de komende jaren zijn collectie opnieuw opschonen. Belangrijk is in dit verband de ontwikkeling van een *generieke waarderingsmethodiek* voor erfgoed van het dagelijks leven; het formuleren van een zorgvuldige collectiewaardering vormt een tweede speerpunt. Ten derde streeft het Openluchtmuseum in de komende jaren naar een breed *kennisnetwerk* met deskundige vrijwilligers, collega-musea en onderzoekpartners. Een sterk op publiekparticipatie gerichte *digitalisering* vormt een vierde speerpunt. Aan een versterking van de publiekparticipatie draagt ook de *inhoudelijke herindeling van de verzamelgebieden* bij, evenals het realiseren van een inhoudelijk thematisch perspectief op de thema's winter en op tradities en rituelen in het dagelijks leven; het vijfde speerpunt. Het museum verwacht hier de context van zijn collectie te kunnen verrijken met ervaringen en herinneringen. Het zesde en laatste speerpunt vormt het *actief vormgeven van de roerende collectie*, door middel van een selectief verzamelbeleid, afstoting en het formuleren van een nieuw verzamel- en presentatiebeleid voor de collectie onroerend.

Met het doel kennis en object dichterbij elkaar te brengen, is in 2011 de afdeling registratie en documentatie samengevoegd met die van de conservatoren. De nieuwe afdeling heet Collectievorming en Kennisuitwisseling.

ONDERNEMERSCHAP

Het Openluchtmuseum neemt ondernemerschap serieus en met succes; een zeer aanmerkelijk deel van onze inkomsten genereren we immers zelf. Naast de producten uit de lijn 't Goeye Goet speelt de horeca, verspreid over zeven outlets op het terrein, een belangrijke rol. Uitgangspunt van ons ondernemerschap vormt de ambitie de horeca-activiteiten te maken tot een integraal onderdeel van het museumproduct. Ook de producten van 't Goeye Goet zijn nauw verbonden met het museum en het museumverhaal. Kwaliteit, service en gastheerschap moeten die van het museum weerspiegelen. Met het doel de eenheid tussen horeca en museum te waarborgen, is op bestuurlijk niveau gekozen voor een nauwe binding; de directie van het museum vormt tevens die van De Oude Bijenkorf. Illustratief voor deze vervlechting is ook de tendens in de keuken steeds meer gebruik te maken van grondstoffen die het museum zélf heeft geproduceerd.

Het Openluchtmuseum richt zich met zijn horeca en sales sterk op de groepenmarkt, particulier en zakelijk. De unieke omgeving van het Openluchtmuseum en de kwaliteit van de keukentrekken uiteenlopende zakelijke groepen aan, voor een heidag, feest of vergadering. Jaarlijks ontvangt het museum ongeveer 2000 van dit soort partijen.

In dit marktsegment denkt het Openluchtmuseum komende jaren te kunnen groeien en daarom heeft het een plan ontwikkeld voor de gelijktijdige renovatie en uitbreiding van de Kasteelboerderij. De vernieuwde Kasteelboerderij kan als groepslocatie substantieel bijdragen aan een verdere versterking van de eigen inkomsten en, even fundamenteel, aan de gastvrije en professionele uitstraling van het museum. Als gevolg

van de financiële situatie van de rijksoverheid ligt de uitwerking van dit plan echter geheel stil. Het niet realiseren van dit plan brengt op den duur de exploitatie van de horeca in gevaar.

Waardering en tevredenheid van het publiek is belangrijk voor het museum. Gastvrijheid is daarom een van museale kernwaarden. Goed luisteren naar de mening van de bezoeker hoort daarbij, evenals het zorgvuldig behandelen van klachten. Het museum kent een goed lopend systeem van klachtindiening en de afhandeling ervan, zowel voor het museum als voor de horeca (groepenmarkt). In 2011 zijn 151 individuele klachten ontvangen. Uitschieters waren klachten op het gebied van de toegang, presentaties en de horeca. Wat betreft de groepenmarkt zijn 30 klachten ontvangen, maar ook 35 pluimen. De ervaring is dat bezoekers de wijze waarop het museum de klachten afhandelt, waarderen.

KIEZEN VOOR EEN DUURZAME BEDRIJFSVOERING

In 2009 sprak het Openluchtmuseum de ambitie uit zijn bedrijfsvoering duurzamer te maken. In de afgelopen jaren is hieraan hard gewerkt. Dit heeft geleid tot toekenning van de gouden Green Key in 2011. Bij dit internationale keurmerk, voorheen Milieubarometer, zijn momenteel ruim 1200 bedrijven aangesloten. Naast verplichte milieumaatregelen als afvalscheiding, gebruik van duurzame materialen en energiebesparing bestaat de inkoop van de horeca voor zo'n 80% uit biologische en duurzame producten.

In februari 2011 is het integrale beveiligingsplan van het Openluchtmuseum opgeleverd, met maatregelen op bouwkundig, elektronisch en organisatorisch terrein. Vrijwel alle gebouwen beschikken over inbraakdetectie, op het terrein is het cameratoezicht uitgebreid en is er een nieuwe Meldkamer gebouwd en uitgerust met moderne Beveiligingsapparatuur. Voorts is er een nieuw portofoonsysteem ingevoerd evenals een toegangscontrole, waarvoor alle medewerkers en vrijwilligers een nieuwe toegangsbadge hebben ontvangen.

Het Openluchtmuseum biedt plaats aan mensen met uiteenlopende talenten. Vanuit werkplaats Magenta (Driebergen) werken jongeren in de weverij van het museum.

In 2011 verwierf het Openluchtmuseum het interieur van ijssalon Venezia uit Utrecht, inclusief neonverlichting, mobiele ijskar en prijzenkast. Hoewel de inrichting van deze salon hoofdzakelijk dateert uit de jaren vijftig en zeventig van de vorige eeuw, is Venezia veel ouder. Al in 1930 werd de winkel door Guido de Lorenzo aan de Utrechtse Voorstraat geopend; de eerste Italiaanse ijssalon van Nederland. Dit en het feit dat de geschiedenis van dit bedrijf en die van de familie zeer goed is gedocumenteerd, maakt ijssalon Venezia tot een belangrijk document van de geschiedenis van 20e-eeuwse migratie van Italianen naar Nederland. Het museum onderzoekt de mogelijkheid Ijssalon Venezia op te nemen in de vaste presentatie.

VOORUITBLIK

Het Nederlands Openluchtmuseum heeft in zijn bijna honderdjarig bestaan een ferme band opgebouwd met het publiek en dat gaan we in 2012 vieren, samen met onze bezoekers en met iedereen die het museum een warm hart toedraagt. Wij zijn er trots op dat we van alle Nederlandse musea jaarlijks de meeste Nederlanders ontvangen: ruim 400.000. De grote opdracht naar de toekomst toe is dit draagvlak te handhaven en waar mogelijk te verbreden. Nieuwe verhalen voor nieuwe generaties, verteld met vertrouwde en nieuwe technieken zijn daarbij onmisbaar. Aan dit verhaal voor de toekomst hebben wij in 2011 hard gewerkt; op hoofdlijnen is het opgenomen in de subsidieaanvraag voor de Basisinfrastructuur 2013-2016 die wij op 1 februari 2012 hebben voorgelegd aan OCW. Canon, digitale geschiedenis en immaterieel erfgoed, verbonden met de unieke kwaliteiten van het Nederlands Openluchtmuseum, willen wij tot belangrijke ingrediënten maken van een vernieuwd en verbreed museumverhaal. Innoveren dus, maar wel in combinatie met een gelijktijdig proces van bezuinigen. Ondernemerschap in optima forma.

Last but not least willen wij onze grote dank uitspreken aan de eigen medewerkers en vrijwilligers en al diegenen die er door hun opstelling in ruimte mate blijk van geven vertrouwen te hebben in het museum: overheden, fondsen, sponsors en Vrienden. Ook danken wij de Ondernemingsraad voor de constructieve wijze van samenwerken en zijn wij de Raad van Toezicht dankbaar voor zijn belangrijke ondersteuning en goede aanbevelingen.

Pieter-Matthijs Gijsbers
Algemeen directeur

Adelheid Ponsioen
Directeur bedrijfsvoering

SAMENSTELLING

Statutair kan de Raad uit maximaal negen leden bestaan. Om praktische redenen wordt het aantal van zeven leden aangehouden. In 2010 zijn twee vacatures ontstaan. De Raad is verheugd per 1 maart 2011 prof. dr. P. Schnabel, directeur Sociaal en Cultureel Planbureau, als nieuw lid te hebben kunnen verwelkomen.

Het profiel van de Raad is in december 2010 geactualiseerd met onder meer aandacht voor milieu en duurzaamheid. Bij het vervullen van de laatste vacature wordt speciaal in deze hoek gezocht. De verwachting is de vacature binnen afzienbare termijn te kunnen vervullen. Mevrouw Albayrak is herbenoemd voor haar tweede termijn.

In april 2011 zijn de statuten aangepast, waardoor het mogelijk is geworden in bijzondere gevallen leden een derde zittingstermijn toe te staan. Op grond hiervan is de heer de Jong voor een derde termijn benoemd.

WIJZE VAN TOEZICHT HOUDEN

De Raad heeft in het verslagjaar regelmatig overleg gevoerd met de Directie. De Raad heeft vijf maal met en vier maal zonder de Directie vergaderd. De Raad kent een vaste Financiële Commissie, bestaande uit de heer Doek en de heer Wanders. Deze commissie is twee maal bijeen geweest in aanwezigheid van de Directie. De commissie heeft de Directie met raad en daad ondersteund, zowel inhoudelijk als ter voorbereiding van te agenderen financiële onderwerpen.

Als vervolg op de evaluatie 2010 heeft de Raad een werkgeverscommissie ingesteld, bestaande uit de voorzitter en mevrouw Albayrak. Deze commissie werkt volgens een vastgesteld reglement en is reeds enkele keren bijeen geweest.

De Raad onderschrijft de *Principles en Best Practice*-bepalingen van de *Code Cultural Governance* en de governance-bepalingen van het *Reglement CBF-Keur*. De bepalingen zijn vastgelegd in de statuten van de stichting, het Reglement Raad

van Toezicht, het Reglement Financiële Commissie, het reglement Commissie Benoeming, beoordeling en beloning, het Directiereglement en de opzet van de jaarrekening in combinatie met het algemene jaarverslag.

TOEZICHT

Het jaar heeft voor een belangrijk gedeelte in het teken gestaan van de afwikkeling als gevolg van het opheffen van het Nationaal Historisch Museum (waarbij het museum van rijkswege drie nieuwe taken krijgt toebedeeld), in combinatie met de per 1 februari 2012 in te dienen subsidieaanvraag 2013-2016. Met name de voorzitter en leden van de Financiële Commissie zijn hierbij nauw betrokken geweest. Het museum was reeds een traject ingegaan voor het ontwikkelen van een nieuw beleidsplan voor de periode 2013-2016. Dit proces moest worden versneld en tevens moest de invulling van de drie nieuwe taken geïntegreerd worden in de subsidieaanvraag. De heer de Jong helpt actief de Directie als procesbegeleider en is daarom in november tijdelijk teruggetreden als lid van de Raad van Toezicht.

Wat betreft de jaarstukken zijn de jaarrekeningen 2010 van zowel het museum als van de Stichting De Oude Bijenkorf (de horeca) in aanwezigheid van de accountant inhoudelijk besproken en goedgekeurd. Ook is het algemene jaarverslag 2010 van het museum besproken en goedgekeurd.

Het jaarplan 2012 en de bijbehorende begroting 2012 zijn eveneens besproken en goedgekeurd. Tenslotte is de begroting 2012 van de SDOB goedgekeurd.

Voorts zijn onder andere besproken de uitkomsten van het visitatierapport, de diverse kwartaalrapportages, het opheffen van het pensioenfonds SFP en de overgang naar het fonds Zorg en Welzijn, de voortgang van het jubileumproject “Westerstraat” en het jubileumjaar 2012 zelf. De Raad heeft geconstateerd dat vanwege de actuele financiële situatie van het rijk de renovatie en de uitbreiding van het restaurant geheel stil ligt.

Op termijn komt hiermee de exploitatie van de horeca in gevaar.

In de vergaderingen van de Raad zonder Directie is onder andere gesproken over het functioneren van de Directie, het eigen functioneren van de Raad (evaluatie) en de beloningsystematiek van de Directie.

De Raad van Toezicht kijkt terug op een goed jaar voor het museum.

Hij heeft grote waardering voor de wijze waarop alle medewerkers uitvoering hebben gegeven aan het beleid en het daarbij behaalde resultaat en dankt hen hiervoor. Ook dankt de Raad partners, fondsen en sponsors voor hun belangrijke bijdrage.

Arnhem, 26 maart 2012

De Raad van Toezicht

Drs. ir. J. van der Veer, *voorzitter*

Mevrouw N. Albayrak-Temur

Drs. H.A. Doek

Drs. J.P. de Jong

Prof. dr. P. Schnabel

Drs. R.J.X. Wanders

De unieke omgeving van het Openluchtmuseum en de kwaliteit van de keuken trekt uiteenlopende zakelijke groepen aan. In samenwerking met het tijdschrift Landleven organiseerde het museum op 22 oktober een goed bezochte themadag voor de lezers van dit succesvolle magazine.

Als gevolg van de Ondernemingsraadverkiezingen in december 2010, waarbij vijf nieuwe leden gekozen zijn, hebben twee kennismakingsgesprekken plaatsgevonden. Het eerste gesprek vond plaats met de Directie van het museum en het tweede kennismakingsgesprek werd gevoerd met de heer J.P. de Jong, die vanuit de Raad van Toezicht de contacten onderhoudt met de Ondernemingsraad (OR).

Daarnaast heeft de heer H.A. Doek, lid van de Raad van Toezicht, de OR in een informele bijeenkomst uitleg gegeven over het lezen en interpreteren van de jaarrekeningen van het museum en Stichting De Oude Bijenkorf (de horeca).

In 2011 heeft de OR in de eigen vergaderingen onder andere gesproken over het privacyreglement en het toegangsbeheersysteem met onderliggende procedures. Daarnaast is een convenant opgesteld en getekend door de Directie en de OR aangaande scholing van en tijdsbesteding door de leden van de OR. Ook zijn er afspraken gemaakt over het beschikbare budget.

Speerpunt in 2011 was de bekendheid van de OR in de organisatie. Op vele terreinen is hiervoor actie ondernomen. Geconcludeerd kan worden dat deze acties succesvol zijn geweest gezien de hoeveelheid feedback die de OR heeft gekregen uit de organisatie.

De formele overlegvergaderingen met de Directie hebben acht maal plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomsten is de OR geïnformeerd over:

- de begroting van het museum en de horeca,
- het verloop van de verzuimcijfers,
- de voortgang van het Arbo-beleid,
- de ontwikkelingen rondom de pensioenen,
- de businesscase renovatie en uitbreiding Kasteelboerderij,
- het privacyreglement met onderliggende procedures en protocollen,
- de bedrijfsmatige ontwikkelingen die zich lopende het jaar hebben voorgedaan.

In 2011 is er één informele bijeenkomst tussen de OR en Directie geweest. Tijdens deze bijeenkomst is vooral gesproken over de vraag welke positie de raad binnen de organisatie inneemt en op welke manier de omgang tussen de OR en de bestuurder het meeste rendement oplevert. De OR kijkt met een positief gevoel terug op deze bijeenkomst.

De OR heeft de volgende advies- en instemmingverzoeken positief beoordeeld:

- prioritering en bijstelling, voortvloeiend uit de reeds aanwezige risico- inventarisaties en – evaluaties met betrekking tot werkplekken,
- de doorstructurering sector Collectie & Beheer,
- het privacyreglement.

In 2012 blijft het vergroten van de bekendheid van de OR binnen de organisatie een speerpunt. Door middel van het regelmatig uitbrengen van het OR-Bulletin, raadplegen van de achterban en de commissie van advies wil de OR de bekendheid vergroten en basis versterken binnen de organisatie. Daarnaast wil de raad het reglement van de OR grondig bestuderen, evalueren en zo nodig herzien voordat de OR-verkiezingen in 2013 plaatsvinden.

Arnhem, 23 januari 2012

De Ondernemingsraad

Joost Dekkers, *voorzitter*

Jo-Ann van den Berg, *secretaris*

Tamara van Asselt

Wim Peters

Hilde Dortmans

Mark den Boer

Hans Piena

SUBSIDIËNTEN

Structureel

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

PARTNERS EN SPONSOREN

Vaste partners

BankGiro Loterij
VSBfonds
Vereniging Vrienden

Projectmatige partners

Amsterdamse Westerstraat

(opening april 2012)

BankGiro Loterij (extra trekking 2010)
Gemeente Amsterdam
ING
SNS Reaal Fonds
VSBfonds

Watersnoodwoning

Mondriaan Stichting
Vereniging Vrienden
Woningstichting Volksbelang

Tentoonstelling Kleur bekennen

in streekdrachten en kotomisi

(vervanging “Bonte Stoet”,

opening juni 2011)

BankGiro Loterij
Vereniging Vrienden
Stichting Nederlandse Volksklederdrachten
‘Collectie Koningin Wilhelmina’

Thema 2011

BankGiro Loterij
Bedrijfsvrienden

Dag Holland Dag

Provincie Gelderland

Verlevendiging vaste presentaties

BankGiro Loterij

Bedrijfsvrienden

DHL (erelid)
Aannemersbedrijf De Combi, vestiging Elst
Ahoud Schilders en Decorateurs
Canon Business Center Zwolle
Coers en Roest ontwerpers bno|drukkers BV
Combine IT
Curver
Van Dalen Afvaltransporten BV
Drentea Kantoormeubelen Emmen
Grontmij Nederland BV
Hanos
Ice World Benelux BV
Kema Nederland BV
Meeùs Verzekeringen
Mise en Place
PPG Coatings Nederland BV (voorheen Sigma Coatings)
Stichting Kinderopvang SKAR
Woningcorporatie Vivare
A.Mauritz & Zn. Bussum

SAMENWERKINGSVERBANDEN

Vereniging Vrienden van het

Openluchtmuseum

Al vanaf de oprichting in 1941 is er een goede relatie tussen de Vrienden en het museum. De relatie houdt in regelmatig bestuurlijk overleg, programmatische afstemming, onderlinge facilitering en financiële ondersteuning door de Vrienden van soms wat grotere restauratie- en presentatieprojecten. De samenwerking is de laatste jaren sterk verstevigd en uitgebreid.

ArtEZ hogeschool voor de kunsten Arnhem

Het museum partner is partner voor de uitvoering van door ArtEZ geïnitieerde projecten. Mede dankzij een subsidie van de provincie Gelderland kan ArtEZ een programma uitvoeren, waarbij het museum een deel van het lesprogramma uitvoert.

Arnhems Centrum voor Creatieve Economie & Innovatie (ARCCI)

In samenwerking met ARCCI (verbonden met Artez) heeft het museum samen met een groep beeldend kunstenaars uit de regio Arnhem onder-

zocht hoe traditie, ambacht en modern ontwerp kunnen worden gecombineerd tot consumentenproducten. In 2011 is onder andere de keuze gemaakt voor de productie van serviesdelen (in samenwerking met Celia Sluijter en Linda van Sommeren) en stempelkaarten (in samenwerking met Willem van Landeghem en Anne Schaufeli). In de loop van het voorjaar gaan deze producten in de verkoop.

Cultureel Netwerk Arnhem (CNA)

CNA is ontstaan uit 'De Schreeuw om Cultuur', de landelijke manifestatie tegen de rijksbezuinigingen op cultuur, die eind 2010 ook in Arnhem plaatsvond. CNA is in januari 2011 opgericht. Het Openluchtmuseum is samen met 23 Arnhemse instellingen lid van het CNA, dat zich richt op gezamenlijke belangenbehartiging, kennisdeling en voorlichting met betrekking tot kunst en cultuur in Arnhem. In de totstandkoming van de nieuwe gemeentelijke cultuurnota 'Meer Stroom' heeft CNA een actieve rol gespeeld. Het netwerk is nauw betrokken bij de verdere uitwerking van onderdelen van het nieuwe Arnhemse beleid.

Gelders Restauratie Centrum (GRC)

Het Openluchtmuseum is nauw betrokken geweest bij de oprichting, in 2011, van het GRC, een samenwerkingsverband van het Graafschap College, Opleidingsbedrijf Doetinchem, Monumentwacht Gelderland, Nederlands Openluchtmuseum, Geldersche Kasteelen, provincie Gelderland, Bouwend Nederland en enkele Gelderse restauratiebedrijven. Het GRC is gevestigd op het voormalig kazerneterrein Kamp Koningsweg Noord te Schaarsbergen. Doel is door middel van een bundeling van krachten te streven naar een optimale uitvoering en profilering van de restauratieopleidingen, zodat er structureel goed opgeleide vaklieden beschikbaar zijn. Hierbij wordt begonnen met de restauratieopleidingen Timmeren en Metselen niveau 3. Het GRC kent een vernieuwd opleidingsconcept, waarbij de begeleiding in handen is van restauratiedeskundigen uit de praktijk, er goede faciliteiten voorhanden zijn (theorie, practicum en documentatie) en er optimaal gebruik wordt gemaakt van in uitvoering zijnde restauratieprojecten.

Leerbedrijf

Het museum is een erkend leerbedrijf voor de opleidingen van de kenniscentra Calibris te Bunnik, Aequor te Ede en Fundeon te Harderwijk. Het gaat hierbij om opleidingen in de sfeer van vmbo/mbo bouwvakken. Ook de afdeling facilitaire zaken is een erkend leerbedrijf via de Ecabo Amersfoort.

Daarnaast zijn er samenwerkingsverbanden met instellingen die mindervaliden of anderszins gehandicapten te werk stellen. Deze mensen zijn in het museum werkzaam in de groenvoorziening en de weverij. De medewerkers werken vanuit Zorgcentrum Gelderland te Ede, de Schreuderhuizen te Arnhem en de Magenta werkplaatsen te Driebergen.

Mariëndael Speciaal Onderwijs, Arnhem

Dit betreft samenwerking ten behoeve van het ontwikkelen van vier projecten voor het speciaal (basis)onderwijs. Twee projecten waren in 2011 reeds beschikbaar.

Natuurmonumenten, 's Graveland

Het is de bedoeling dat Natuurmonumenten en het Openluchtmuseum elkaar versterken bij het bereiken van elkaars kerndoelen: behoud en beheer van natuur en landschap respectievelijk cultureel erfgoed. Instrumenten hierbij zijn publiekscommunicatie, kennisontwikkeling, profilering en ondernemerschap. In 2011 is samengewerkt bij het oogstweekend.

Radboud Universiteit Nijmegen

Met de RU is samengewerkt ten behoeve van een onderzoeksproject funeraire cultuur (begrafeniscultuur). Het onderzoek is inmiddels afgerond. Mogelijke spin-off is een presentatie over de begrafeniscultuur van autochtonen en migranten.

ROC Rijn IJssel, Arnhem

Het doel van deze samenwerking is om meer jongeren naar het museum te trekken, hen daar actief te laten zijn en passende leersituaties voor de studenten te creëren.

Bezoekersaantallen

	2011	2010
Totaal (incl. onderwijs)	456.093	436.730
<i>waarvan</i>		
Zomerseizoen (april - november):	359.418	346.194
Winter (januari en december):	79.029	77.982
Overige maanden:	17.646	12.544
Onderwijs totaal	35.953	38.737
<i>waarvan</i>		
Primair Onderwijs:	22.902	21.466
Voortgezet onderwijs:	13.051	17.271

COLLECTIE EN ONDERZOEK

Aanwinsten onroerend en roerend

De panden Westerstraat te Amsterdam zijn in aanbouw, de opening is voorzien in april 2012.

Om diverse redenen voert het museum een restrictief verzamelbeleid. Vermeldenswaard is de verwerving het interieur van de oudste italiaanse ijssalon van ons land: Venezia uit Utrecht.

Conservering en restauratie

Onroerend

In het kader van de inhaalslag met betrekking tot groot onderhoud aan de museale panden zijn voor de beleidsperiode 2009-2012 aanvullende middelen beschikbaar gesteld. Evenals vorig jaar is dit jaar groot onderhoud gepleegd aan een aantal museale gebouwen:

- de papiermolen
- de Vlaamse schuur
- de boerderij uit Beltrum
- het schooltje uit Lhee
- de schapenboet van Texel
- het arbeidershuisje uit Zandeweer
- de Blekerij
- de molens
- de ophaalbrug uit Oudekerk aan de Amstel.

De restauraties vinden plaats op basis van een vooraf uitgevoerd onderzoek naar de staat van onderhoud, een bouwhistorisch onderzoek en een bouwhistorische waardestelling. Van de restauratie wordt een rapport opgesteld. Ondanks intensief onderhoud blijven de molens aandacht vragen. Alle rieten kappen zijn preventief schoongemaakt en bespoten tegen algengroei. Daarnaast is deels volgens schema onderhoud gepleegd aan een groot aantal gebouwen, waaronder zuivelfabriek Freia (vervanging van het dak). Ten behoeve van de huisvesting van de paarden en het verzorgen van zieke dieren is een adequate stal gebouwd. Zo voldoet het museum eveneens aan de diverse wet- en regelgeving op het gebied arbeidsomstandigheden én van het huisvesten van dieren.

Het gebied rond de Poldermolen is aangepakt, de sloten zijn verdiept en er is een nieuwe sluis gemaakt. Hierdoor kan de Poldermolen in werking worden gezet en het water controleerbaar worden rondgepompt. De presentatie is hierdoor aantrekkelijker geworden en het behoud van het molenwerk is er op vooruit gegaan.

Roerend

Het meerjarenplan restauraties roerende collectie is gereedgekomen. Als urgent is aangemerkt de

restauratie van de grutterij en de beschilderingen in de boerderij uit Staphorst. Met de restauratie van de grutterij is begonnen. Tevens is een aantal beschilderde objecten gerestaureerd, waaronder uit de stijlkamer Hindeloopen. De conservering van de laatste serie Heijenbrocks (oliepastels) is uitgevoerd en er zijn 10 textiele objecten gerestaureerd. Tevens heeft het jaarlijks onderhoud plaatsgevonden aan het grote dansorgel de Blauwe Mortier. Ten slotte worden er grote vorderingen gemaakt met de algehele restauratie van de RET 520, een van de Rotterdamse motorwagens uit 1930.

Uitgaande bruiklenen

- Stadsmuseum Doetinchem
- Fraeylemaborg te Slochteren
- Haags Historisch Museum Den Haag
- Quiltmania, St-Marie aux Mines (Frankrijk)
- Stichting Industrieel Erfgoed Deventer
- Gemeentemuseum Den Haag
- Kijk- en luistermuseum te Bennekom
- Museum Rotterdam
- Stichting Geldersche Kastelen te Arnhem (langlopend)
- Nederlands Drogisterijmuseum te Maarssen (langlopend)

Inkomende bruiklenen

Zeven kortlopende bruiklenen ten behoeve van het thema en de beide nieuwe verzamelingen in Dingenliefde (modelspoortreintjes en transistor-radio's) en de winteropenstelling.

Twee langlopende bruiklenen ten behoeve van presentaties (o.a. tentoonstelling Kleur bekenen).

Onderzoek

Het museum verricht op diverse fronten (wetenschappelijk) onderzoek. Zo is er onderzoek gedaan ten behoeve van de ontwikkeling, invulling en presentatie van het seizoentema, de nieuwe streekdracht tentoonstelling, de inrichting van de Westerstraat en het jubileumboek 2012. In samenwerking met het Meertensinstituut is onderzoek gedaan naar "Holland-symbolen". Daarnaast worden er jaarlijks 300 objecten inhoudelijk en documentair ontsloten en op de

website van het museum geplaatst.

De subsite van Het Geheugen van Nederland is online. Dit betekent onder meer dat 8.000 objecten die tot de streekdrachtencollectie van het museum behoren voor een ieder toegankelijk is geworden.

JAARTHEMA

Van 1 april t/m 31 oktober zijn op negen locaties presentaties geweest over de effecten van migratie:

- Boerderij Vierhouten: hoofdbedekking is van alle tijden
- Boerderij Hoogmade: wederzijdse beeldvorming door middel van humor
- Molukse Barak: tweede generatie Molukkers, afkomst en identiteit
- Boerderij Staphorst: appelbloesemmotief van Duits-Joodse oorsprong
- Koopmanshuis: Chinees restaurant "Azië", Nederland gaat Chinees eten
- Drukkerij: beeldvorming en vooroordelen in spotprenten
- Arbeidershuisje Zandeweer: Italiaanse terrazzowerkers
- Groene Kruisgebouw Wessem: verpleegsters uit Suriname
- Indisch Achtererf: Indische rockers en Nederlandse jongerencultuur.

In de vijf filmhuisjes, verspreid over het museumterrein, werden vijf nieuwe filmportretten gepresenteerd:

Jörgen Raymann, geboren in 1966 in Amsterdam, in Suriname opgegroeid, vanaf 1999 als cabaretier in Nederland op de televisie te zien;

Gary Feingold, geboren in 1956 in de Verenigde Staten, danser bij het Scapino Ballet en ondernemer;

Dennis Freperson, geboren in 1979 in Breda, multiculturele begrafenisondernemer;

Yalçın Cihangit, geboren in 1968 in Anatolië, eigenaar van de Fietsfabriek in Amsterdam;

Piet Spruit, geboren in 1936 in Rotterdam, wijkbewoner van de Afrikaanderwijk in Rotterdam.

Evenementen in het kader van het thema

Een serie van drie cultuurzondagen stond in het teken van uiteenlopende uitingen van specifieke migrantenculturen in ons land in relatie tot de Nederlandse cultuur:

10 april: Molukse dag

1 mei: Turkse dag

5 juni: Surinaamse dag

Verder vond op 25 september de derde editie plaats van de Dag Holland Dag, over dynamisch en multicultureel Nederland met een knipoog.

Gezinsproject Kinderkeuken en Fietsenparade

Het vorig jaar gebouwde educatieve onderkomen werd dit jaar verbouwd tot twee ruimtes met plein en achtertuin.

In de kinderkeuken bereidden kinderen onder begeleiding lekkere hapjes uit verschillende culturen en konden zo ervaren hoe de Nederlandse keuken veranderd is.

Bij de fietsenparade ontdekten kinderen al trap-pend op verschillende fietsen welke effecten migratie kan hebben op het gebied van straattaal, gewoontes en gebruiken. Wat is vreemd, wat is gewoon en hoe lang is iets vreemd?

De presentaties waren elk weekend, op feestdagen en tijdens alle schoolvakanties geopend.

VASTE PRESENTATIES

Mede in relatie met het jaarthema werd op 1 juni de nieuwe streekdrachtententoonstelling “Kleur bekennen” geopend door de Surinaamse cabaretière Jetty Mathurin. Deze tentoonstelling is de opvolger van “Een Bonte stoet” en vertelt verhalen rond de traditionele Nederlandse kostuums én de kotomisi’s uit Suriname. De kotomisi’s zijn afkomstig uit eigen collectie.

In het museum wordt al een aantal jaren gewerkt aan bezoekersparticipatie en verlevendiging van de presentaties. Op een groot aantal plekken verrichten vaste medewerkers en vrijwilligers activiteiten; dit jaar waren dat 34 locaties. Dankzij de bijdragen van de BankGiro Loterij blijft het mogelijk een langlopend programma op het gebied van verlevendiging uit te voeren. Vanwege

restauranties van gebouwen of het thema worden presentaties aangepast of uitgebreid.

In 2011 zijn in Dingenliefde twee verzamelingen gewisseld, de nieuwe verzamelingen betreffen modelspoorreinen van Ed Nijpels en transistor-radio’s van Lhoussain Lhassani.

Rondleidingen

totaal aantal deelnemers: ruim 16.000

- zomerseizoen: in totaal 802
- winterseizoen: in totaal 82
- inburgering: 45
- avondrondleidingen kruidentuin zomer: 9

Evenementen

- 27 maart: jaarlijkse CIKO-atletiekloop
- 1 april: burendag
- 1, 2, 3 april: museumweekend
- 10 april: Molukse Dag
- 17 april: Paaseieren zoeken voor bewoners uit naastliggende wijken
- 1 mei: Turkse Dag
- 5 mei: Open Podium: koorschool Novo Sarajevo uit Serajevo
- 22 mei: draaiorgeldag
- 28 mei t/m 13 juni: nostalgische kermis
- 1 juni: opening “Kleur bekennen”
- 5 juni: Surinaamse Dag
- 12 juni: Open Podium: Zutphens Barok-ensemble
- 16 juni: landelijk Techniek Tournooi
- 21 juni t/m 2 augustus: dinsdagavond rondleidingen kruidentuin
- 26 juni: Open Podium: Philharmonie Gelre
- 3 juli, 27 augustus, 1 oktober: beugeltournooien
- 10 juli: Open Podium: koor Novice
- 7 augustus: internationaal beugeltournooi
- 20,21 augustus: Oogstweekend
- 28 augustus: Open Podium: vocaal ensemble Pavane
- 11 september: Open Podium: Cubaanse muziek door Trio con Tres
- 18 september : Dag Holland Dag
- 25 september: Open Podium: drumfanfare Excelsior
- 9 oktober: Open Podium: fanfare Volharding
- 22 oktober: themadag in samenwerking met Landleven

- 23 oktober: Open Podium: koor de IJsselzangers
- 29,30 oktober: plantjesmarkt
- 29 oktober: slachtdag

WINTERPROGRAMMA

Vanaf 1 november tot 1 april in het volgende jaar is het museum geopend als wandelpark, de museale gebouwen zijn dan niet toegankelijk. Vanaf ongeveer begin december tot halverwege januari is het museum geheel geopend met een echte winteropenstelling. Doelstelling hiervan was:

- een beeld geven van het dagelijks leven in de winter
 - accent op het contrast tussen overvloed en schaarste, overleven in de winter
- aandacht voor sociale, culturele en economische factoren, rolpatronen en verschillen in status.

Programmering

Bezoekers konden terecht in een groot aantal veelal bemensde locaties, op de ijsbaan bij de ingang, op de sleebaan bij de Delftse molen, lopend langs de winterroute, bij de wintermarkt op het Zaanse plein, op het Kindererf met een eigen programmering of luisteren naar een van de concerten in het Zeeuwse kerkje. Naast de normale rondleidingen werden rondleidingen gehouden met slechts enkele lantaarns mee om te ervaren hoe men moest omgaan met het nachtelijke duister.

Het Nederlands Openluchtmuseum is beneficiënt van de BankGiro Loterij. Dankzij jaarlijkse bijdragen van de BGL kan het museum zijn bezoekers een hoge kwaliteit aan verlevendiging bieden.

EDUCATIE

Het Kindererf is niet alleen de boerderij van waaruit kinderactiviteiten worden georganiseerd, het is tevens het startpunt van veel schoolprojecten.

Projecten

Primair Onderwijs

- Keuterboeren, groep 1 en 2
- Wat wil je later worden, groep 3 en 4
- Bakkers en boeren, groep 3,4 en 5
- Brood, dat koop je toch gewoon in de winkel, groep 3 t/m 8
- Janneke's snuffelhoek, hoe woonde je vroeger, groep 4,5 en 6
- Dossier Bouwen, groep 6,7 en 8
- Dingenliefde, groep 6,7 en 8
- Architecten gezocht, groep 7 en 8
- Dossier Kinderarbeid, groep 7 en 8
- Nieuw in Nederland, groep 7 en 8
- Winterschoolreisje, groep 3 t/m 8

Speciaal Onderwijs

- Brood: van zaaien tot maaien
- Brood: van dorsen tot bakken

Vmbo

- Sla je slag, vmbo 1 en 2
- Dingenliefde, hoe gaat dat, vmbo1 en 2

Aantal in 2011 ontvangen leerlingen en begeleiders

Basisonderwijs totaal : 22.902
waarvan Basisonderwijs projecten: 11.947
Voortgezet onderwijs totaal: 13.051
waarvan vmbo totaal: 455
en waarvan inburgering: 743.

De kinderactiviteiten voor individuele kinderen met ouders of gezin worden geconcentreerd in weekenden en de schoolvakanties.

Aan het speciale gezinsproject *Kinderkeuken* en *Fietsenparade* hebben ruim 16.000 kinderen en ouders deel genomen. Tijdens de winteropstelling bleek het buiten stokbroodjes bakken een topper: ruim 20.000 kinderen hebben aan deze activiteit deelgenomen!

MEDEWERKERS

Formatie

De formatie van het museum bestaat uit een vaste kern, inclusief tijdelijke medewerkers en een aantal medewerkers dat op seizoen- of contractbasis een bepaalde periode of voor een bepaald aantal uren in dienst is. De formatie van de horeca valt buiten het hierna volgende overzicht.

Vergeleken met de cijfers vanaf 2007 valt het volgende op:

- na een geleidelijke toename van het aantal fte's, medewerkers en vrijwilligers, tot een maximum in 2010, laat het jaar 2011 een daling zien.
- deze lijn blijkt ook voor het aantal vrijwilligers op te gaan.
- de verhouding man/vrouw blijft ongeveer constant: bij de vaste medewerkers zijn de mannen in de meerderheid gekomen, bij de tijdelijke blijven de vrouwen in de meerderheid; per saldo werken er meer vrouwen dan mannen in het museum.
- wat betreft de verhouding vast/tijdelijk is het percentage 'vast' gedaald tot 62% van het totaal aantal medewerkers.
- de etniciteit is geen afspiegeling van onze maatschappij: op enkele uitzonderingen na zijn de museummedewerkers allemaal 'wit'.
- naar leeftijd gekeken valt het volgende op (aantallen medewerkers): het aantal medewerkers in de leeftijdscategorie 35-44 jaar neemt af; het aantal in de leeftijdscategorie 45-54 jaar neemt toe; voor de categorie 55-64 jaar is dit veel sneller toegenomen, maar lijkt nu ongeveer stabiel.
- de leeftijdsopbouw van de vrijwilligers blijft vrijwel gelijk: ongeveer driekwart is 55+ en ongeveer de helft is 65+, het aantal jongeren blijft gering.
- het verzuimpercentage is gedaald tot 3,4%.
- de verzuimfrequentie blijft onveranderlijk laag (ongeveer 1).
- ook het percentage langdurig ziek is inmiddels gedaald tot 1,6%.

Medewerkers Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum 2011

	Totaal	Vast	Tijdelijk
Omvang formatie (fte)	149,9		
Aantal medewerkers	242	150	92
Verhouding m/v	112/130	78/72	34/58
Vrijwilligers:	391		
Tram	118		
Rondleiders	47		
Presentatie en Educatie	191		
Collectie en Beheer	11		
Commercie	3		
Personen in dienst gegaan	65		
Personen uit dienst gegaan	66		
Verzuim:			
excusief zwangerschap	3,4%		
frequentie ziekmelding	1		
langer dan 6 weken ziek	1,6%		

Leeftijdsopbouw Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum 2011

	medewerkers	vrijwilligers
Leeftijd	Aantal	Aantal
onbekend	0	23
< 24	22	8
24-34	32	11
35-44	37	13
45-54	84	27
55-64	65	99
65 >	2	209
	242	391

BALANS PER 31 DECEMBER 2011

ACTIVA	2011		2010	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Materiele vaste activa	1.569.331		1.511.191	
Totale vaste activa		1.569.331		1.511.191
Voorraden	113.360		148.592	
Vorderingen	1.375.457		1.406.629	
Liquide middelen	6.961.135		8.855.883	
Totale vlottende activa		8.449.952		10.411.104
TOTALE ACTIVA		10.019.283		11.922.295
PASSIVA				
	2011		2010	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Algemene reserve	2.369.293		1.447.319	
Bestemmingsreserves	563.615		705.309	
Bestemmingsfondsen	2.229.186		3.081.677	
Totale Eigen Vermogen		5.162.094		5.234.305
Voorziening prepensioen	400.000		1.433.722	
Voorziening jubileum uitkeringen	120.803		111.000	
Voorziening jubileumgratificatie	-		110.000	
Totale Voorzieningen		520.803		1.544.722
Lening	467.623		701.434	
Totale Langlopende schulden		467.623		701.434
Schulden aan leveranciers	988.433		850.602	
Kortlopende deel langlopende schuld	233.811		467.622	
Gelieerde rechtspersoon	35.404		159.703	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	299.465		265.365	
Pensioenlasten	366.291		167.641	
Onderhanden werk	1.319.477		1.812.973	
Overige schulden	593.680		636.537	
Overlopende passiva	32.202		81.391	
Totale Kortlopende schulden		3.868.763		4.441.834
		10.019.283		11.922.295

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING 2011

	2010 EUR	Begroting EUR	2009 EUR
Baten			
- Publieksinkomsten	4.438.650	4.270.000	4.010.162
- Sponsor inkomsten	105.841	100.000	106.207
- Overige inkomsten	514.577	527.000	486.022
Directe opbrengsten	5.059.068	4.897.000	4.602.391
Indirecte opbrengsten	543.404	544.000	517.612
Totale Opbrengsten	5.602.472	5.441.000	5.120.003
- Onderdeel huren	2.919.530	2.888.000	3.774.498
- Onderdeel exploitatiebijdrage	5.971.543	5.990.000	5.955.504
Subsidie Ministerie OCW	8.891.073	8.878.000	9.730.002
Overige subsidies en bijdragen	2.135.597	778.500	1.546.548
Totale Subsidies/Bijdragen	11.026.670	9.656.500	11.276.550
TOTALE BATEN	16.629.142	15.097.500	16.396.553
Lasten			
Salarislasten	6.316.710	6.972.000	6.813.298
Afschrijvingen	405.248	449.000	648.242
Huur	2.488.087	2.621.000	2.245.186
Aankopen	6.575	7.000	627
Overige lasten	7.834.728	5.283.500	8.392.207
Totale Lasten	17.051.348	15.332.500	18.099.560
Saldo uit Gewone Bedrijfsvoering	422.206-	235.000-	1.703.007-
Saldo rentebaten/-lasten	142.154	135.000	156.796
Saldo bijzondere baten/-lasten	207.841	-	109.695
EXPLOITATIERESULTAAT	72.211-	100.000-	1.436.516-

TOELICHTING BEHORENDE TOT DE JAARREKENING 2011

Algemeen

Deze jaarrekening heeft betrekking op de per 1 januari 1991 verzelfstandigde Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum. Ten aanzien van de museale collectie is overeengekomen dat deze juridisch eigendom blijft van het Rijk; de Stichting heeft deze in bruikleen verkregen. Bovendien heeft de Stichting een instandhoudingsverplichting ten aanzien van de museale objecten.

De zogenaamde dienstgebouwen (kantoorruimten, opslagplaatsen etc.) worden gehuurd.

De grond ten behoeve van de parkeervoorzieningen is in erfpacht verkregen, de overige terreinen worden gehuurd.

De Stichting ontvangt van het Rijk een subsidie voor de museale taken; daarnaast worden inkomsten verworven door entreegelden, parkeergelden en huuropbrengsten, alsmede door de exploitatie van een winkel en overige commerciële activiteiten.

Toekomstperspectief

Met de huidige omvang van de Algemene Reserve en het Bestemmingsfonds OCW en de wederom goede bezoekersaantallen kan worden vastgesteld dat, mede gezien de nog steeds sterke liquiditeitspositie, de continuïteit van het museum voor de komende jaren onder de lopende omstandigheden gewaarborgd is. Bovendien is het percentage eigen inkomsten conform de OCW norm 66%. Dit percentage ligt ver boven de door OCW vastgestelde minimumnorm (17,5%)

Voor het jaar 2012 is er een extra korting op de subsidie doorgevoerd van 2,25%. Deze korting is in de begroting verwerkt.

Per 1 januari 2013 gaat er een nieuwe beleidsperiode in. De subsidieaanvraag hiervoor is op 1 februari ingediend. Door de staatssecretaris is aangekondigd dat er een korting van tenminste 5% op de huidige subsidie plaats zal vinden. Daarnaast heeft hij aan het Nederlands Openluchtmuseum gevraagd om voor een drietal nieuwe taken plan-

nen in te dienen. Deze plannen zijn eveneens in de subsidieaanvraag verwerkt. Hiervoor is totaal een bedrag van € 2.480k beschikbaar.

Het museum gaat ervan uit dat de plannen van zodanige kwaliteit zijn dat het museum opnieuw in aanmerking zal gaan komen voor subsidie. De aangekondigde korting wordt verwerkt door de museumorganisatie en zijn werkprocessen fundamenteel tegen het licht te houden en scherpe keuzes te maken. Dit zal onvermijdelijk leiden tot een inkrimping van de formatie en daarmee ook met frictiekosten. Dit proces zal in 2012 gaan plaatsvinden waardoor het museum gereed is voor de toekomst.

Het ministerie van OCW heeft besloten de leden van de Raad van Toezicht niet meer te benoemen, maar die verantwoordelijkheid bij de Raad te laten. Hiermee komt de status van overheidslichaam voor de musea te vervallen en dit kan mogelijke gevolgen hebben voor de vrijstelling van de vennootschapsbelasting. Dit wordt in 2012 uitgezocht.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig het handboek verantwoording cultuursubsidies musea van het ministerie van OCW. Voor de beleidsperiode 2009 – 2012 is een nieuw handboek vastgesteld. Projectsubsidies worden hierbij in eerste instantie verantwoord als vooruitontvangen bedragen en naar rato van de voortgang van het project ten gunste van de exploitatie geboekt. Ook voor zover er sprake is van geormerkte bijdragen en subsidies van derden in relatie tot specifieke projecten wordt deze methode gehanteerd.

Materiële vaste activa

Gebouwen en inventaris

Alle museale gebouwen in gebruik bij Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum zijn eigendom van de Staat der Nederlanden. Alle overige gebouwen worden gehuurd bij de RGD.

In enkele gebouwen heeft de Stichting zelf geïnvesteerd. Deze investeringen en de overige inventaris worden lineair afgeschreven op basis van de verkrijgingprijs en de economische levensduur.

Bedrijfsinstallaties

Per 1 januari 2005 heeft het museum het economisch eigendom van de bedrijfsinstallaties om niet verkregen van het ministerie van OCW. In overeenstemming met de gemaakte afspraken tussen de VRM en het ministerie van OCW zoals uitgewerkt in de beschikking van 16 december 2004, dient er een waarde te worden toegekend aan deze bedrijfsinstallaties. Op basis van de door de RGD aangegeven vervangingswaarde en vervangingstermijnen is de boekwaarde per 1 januari 2005 en de economische levensduur van de verschillende installaties bepaald.

Museale gebouwen en overige museale collectie

De museale gebouwen en de overige museale collectie, welke ten tijde van de verzelfstandiging aanwezig waren, zijn niet gewaardeerd. De museale gebouwen en de museale collectie zijn in bruikleen ontvangen van de Staat der Nederlanden. Kosten van onderhoud worden ten laste van de exploitatie van het museum gebracht. Kosten van aanschaffingen inzake de overige museale collectie worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Parkeerterrein

De inrichting van het parkeerterrein wordt gewaardeerd op verkrijgingprijs. De afschrijving is gebaseerd op de geschatte economische levensduur.

Overige bedrijfsmiddelen

Inventaris van kantoren en vervoermiddelen worden gewaardeerd op verkrijgingprijs. De afschrijving is gebaseerd op de geschatte economische levensduur.

Bijzondere waardevermindering van materiële vaste activa

De stichting verantwoordt materiële vaste activa in overeenstemming met de in Nederland

algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaglegging. Volgens deze grondslagen dienen materiële vaste activa te worden beoordeeld op bijzondere waardevermindering wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de toekomstige netto kasstromen die het actief naar verwachting zal genereren.

Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte toekomstige kasstroom wordt een bedrag voor bijzondere waardevermindering ten laste van het resultaat geboekt voor het verschil tussen de boekwaarde en de reële waarde van het actief.

Consolidatie van gelieerde rechtspersonen

Stichting De Oude Bijenkorf kwalificeert als een gelieerde rechtspersoon. In overeenstemming met de bepalingen in het handboek verantwoording cultuursubsidies musea van het ministerie van OCW wordt deze gelieerde rechtspersoon niet meegeconsolideerd. In plaats daarvan wordt de jaarrekening van deze rechtspersoon verstrekt aan het ministerie.

Voorraden

Deze worden gewaardeerd tegen inkooprijzen onder aftrek van een noodzakelijk geachte voorziening voor incurantheid.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, onder aftrek van een noodzakelijk geachte voorziening wegens oninbaarheid.

Eigen vermogen

Algemene reserve

Het gedeelte van het eigen vermogen waartoe de daartoe bevoegde organen zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de organisatie is opgericht.

Bestemmingsfonds OCW

OCW subsidie die nog niet is besteed aan de doeleinden waarvoor de subsidie is verstrekt dient opgenomen te worden in een bestemmingsfonds OCW.

Bestemmingsreserves

Het gedeelte van het eigen vermogen welke wordt afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven door het bestuur.

Voorzieningen

Voorziening prepensioen (garantieregeling prepensioen)

De voorziening prepensioen werd gevormd voor de uit de overgangsregeling per 1 januari 2002 voortvloeiende prepensioenverplichtingen, die in de in het voorjaar van 2006 tot stand gekomen CAO zijn omgezet in aanvullende ouderdomspensioenrechten.

De netto verplichting van de Stichting wordt hiervoor afzonderlijk berekend door een schatting te maken van de pensioenaanspraken die werknemers hebben opgebouwd in ruil voor hun diensten in de verslagperiode en voorgaande perioden.

Deze pensioenaanspraken worden gediscoteerd om de contante waarde te bepalen, en de actuele waarde van de fondsbeleggingen wordt hierop in mindering gebracht. De disconteringsvoet is het rendement per balansdatum van obligaties met een waardering van de kredietwaardigheid van AAA waarvan de looptijd de termijn van de verplichtingen van de Stichting benadert. De berekening wordt uitgevoerd door een erkende actuaaris volgens de 'projected unit credit'-methode. In 2011 is in de CAO onderhandelingen bepaald dat deze regeling komt te vervallen en alleen nog zal gelden voor medewerkers met initiële rechten op deze regeling en geboren voor 1950.

Voorziening jubileumuitkeringen

De voorziening voor jubileumuitkeringen wordt gevormd voor de in de CAO opgenomen toekomstige jubileumuitkeringen.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Resultatenrekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toe-vloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Resultaat bestemming

De resultaatbestemming 2011 is als volgt: van het exploitatieresultaat van € -72.211 blijft na dotatie aan en onttrekking van bestemmingsfondsen en –reserves een exploitatieresultaat als basis

voor bepalen “niet bestede OCW subsidie” van € 160.879 over. Op basis van de verhouding van de subsidie van het ministerie van OCW ten opzichte van de totale baten wordt dit resultaat verdeeld over het bestemmingsfonds OCW en de Algemene reserve (60% respectievelijk 40%).

Resultaatbestemming 2011	
	EUR
Exploitatieresultaat	-72.211
Onttrekking bestemmingsfondsen	949.018
Onttrekking bestemmingsreserves	100.000
Exploitatieresultaat na mutatie bestemmingsfondsen/reserves	976.807
Dotatie voorziening VUT aan Algemene Reserve	815.928
Exploitatieresultaat als basis voor bepalen “niet bestede OCW subsidie”	160.879
Onttrekking aan Bestemmingsfonds OCW	96.527
Onttrekking aan Algemene reserve	64.352
	160.879

ALGEMEEN

Het museum heeft sinds 2006 het CBF keurmerk voor kansspelbegunstigden. In het kader van het keurmerk stelt het CBF eisen aan de verslaglegging. Omdat het museum moet voldoen aan de richtlijnen voor de verslaglegging volgens het handboek van OCW is er met het CBF afgesproken dat daar waar er volgens de richtlijnen van het CBF zaken ontbreken dan wel anders gepresenteerd moeten worden dit door het museum in de bijlage bij de jaarrekening wordt gepresenteerd. In de volgende pagina's is kort uiteengezet welke fondsenwervende activiteiten er in 2011 hebben plaatsgevonden en zijn de modellen uit "de richtlijn 650 fondsenwervende instellingen herziene versie 2007" gebruikt.

FONDSENWERVENDE ACTIVITEITEN

Het museum heeft 0,9 fte beschikbaar voor fondsenwervende- en sponsoractiviteiten.

De totale salariskosten hiervan zijn € 50.503. Daarnaast worden door de directie en het hoofd marketing werkzaamheden verricht voor het binnenhalen van fondsen en sponsoren.

In 2010 heeft het museum een start gemaakt met het project Westerstraat, in 2011 is met de bouw gestart. Het museum heeft in 2011 voor de realisatie van dit project van de ING (€ 110.000), het SNS Reaal fonds (€ 187.500) en het VSB fonds (€ 500.000) een bijdrage mogen ontvangen.

In 2011 heeft het museum wederom van de Bank-Giro Loterij € 500.000 ontvangen voor verlevendiging van het museum. Voor de exploitatie van Dingenliefde en Van Gend en Loos is van het VSBfonds (€ 2467.000) en DHL (€ 32.500) geld ontvangen conform gemaakte afspraken in het verleden.

De Freia BV gaat de komende drie jaar (ingaaende 2012) de stoomfabriek Freia in het museum adopteren met een bijdrage van € 15.000 per jaar en een mogelijke verlenging met nog eens 5 jaar. Per ultimo 2011 heeft het Openluchtmuseum 19 bedrijfsvrienden. In 2011 traden twee nieuwe leden toe; twee hebben het lidmaatschap met 3 jaar verlengd; twee vrienden hebben het lidmaatschap beëindigd.

Sponsorgelden afkomstig van de Bedrijfsvrienden zijn in 2011 besteed aan de realisatie van verschillende activiteiten ten behoeve van het jaarthema *Hollandse Nieuwe, Effecten van Migratie*. De Bedrijfsvrienden zijn in 2011 twee maal ontvangen in het museum; tevens waren ze welkom bij een proeflunch in de Kasteelboerderij.

ACCOUNTANTSMEDEDELING

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

*Aan: De Raad van Toezicht van Stichting
Het Nederlands Openluchtmuseum*

Dit verkort financieel verslag, bestaande uit balans per 31 december 2011, de categoriale exploitatierekening 2011, de toelichting daarop en de CBF toelichting zijn ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening 2011 van Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum. Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij die jaarrekening in onze controleverklaring van 26 maart 2012. Desbetreffende jaarrekening en deze samenvatting daarvan, bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 26 maart 2012.

Dit verkort financieel verslag bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen, het Reglement en Bijlagen van het CBF-Keur van het Centraal Bureau Fondsenwerving en de Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen (RJ 650). Het kennisnemen van de samengevatte jaarrekening kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het verkorte financieel verslag op basis van de gecontroleerde jaarrekening in overeenstemming met de grondslagen zoals beschreven in de toelichting.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de samengevatte jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands Recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810 "Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten".

Oordeel

Naar ons oordeel is het verkort financieel verslag in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening 2011 van Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum en in overeenstemming met de grondslagen zoals beschreven in de toelichting.

Arnhem, 16 mei 2012

KPMG Accountants N.V.
J. van Rossen RA

I HOOFDFUNCTIES EN RELEVANTE NEVENFUNCTIES LEDEN VAN DIRECTIE EN RAAD VAN TOEZICHT *)

Directie

De heer drs. P-M Gijsbers
Algemeen Directeur
*Lid Adviesraad Erfgoedbalans van de Rijksdienst
voor Cultureel Erfgoed te Amersfoort*
*Lid Raad van Toezicht Digitaal Erfgoed Nederland,
Den Haag*
*Lid Raad van Advies Centrum voor Architectuur en
Stedebouw Arnhem*
*Lid Adviesraad RBT KAN (regionaal bureau voor
toerisme knooppunt Arnhem-Nijmegen)*
Lid Alumniraad Radboud Universiteit Nijmegen

Mevrouw ing. A.M.C.J. Ponsioen
Directeur Bedrijfsvoering
*Boardmember Association of European Open Air
Museums*
*Lid Raad van Toezicht Boekman Stichting
Amsterdam*
Lid Raad van Toezicht Gelders Restauratiecentrum
Bestuurslid Stedelijk Netwerk te Arnhem
Bestuurslid Kröller-Müller Fonds te Otterloo
Lid bestuur VNO/VCW Arnhem-Nijmegen
Nationaal correspondent voor EMF

Raad van Toezicht

De heer drs. ir. J. van der Veer
Non-executive director Shell
Voorzitter Raad van Commissarissen ING
Voorzitter Raad van Commissarissen Philips
*Lid Raad van Commissarissen Concertgebouw
te Amsterdam*
Bestuurslid Nationale Toneel te Den Haag
Voorzitter Raad van Toezicht Platform Bètatechniek

Mevrouw N.Y. Albayrak-Temur
*Bestuursvoorzitter Centraal Orgaan opvang
asielzoekers*
Bestuurslid Atlantic & Exchange Program
Lid Raad van Toezicht Medisch Centrum Haaglanden
Lid Bestuur Oranje Fonds
Lid Raad van Toezicht Veerstichting
Lid Geletterdheidsforum A tot Z

De heer drs. H.A. Doek
*Voorzitter Raden van Toezicht Geldersch Landschap/
Geldersche Kasteelen te Arnhem*
Voorzitter Treasury commissie provincie Friesland

te Leeuwarden
*Lid Bestuur NJO: Nederlandse Orkest- en
Ensemble-Academie te Apeldoorn*
Lid Bestuur Introdans te Arnhem
*Lid Bestuur Stichting Behoud en Herbestemming
Religieus Erfgoed te Hoevelaken*
*Lid Raad van Toezicht Hannema de Stuers Fundatie
te Heino/Zwolle*
*Lid Bestuur Nederlands Kamer Opera Festival
te Zwolle*
*Lid Raad van Advies Nationaal Park de Hoge Veluwe
te Hoenderloo*
Lid Vereniging Aegon N.V. te Den Haag
Commissaris OOST N.V. te Arnhem/Enschede
*Commissaris Robbers & Van den Hoogen B.V.
te Arnhem*

De heer drs. J.P. de Jong
Zelfstandige adviespraktijk 'Achter de Duinen'
*Vice-voorzitter Raad van Toezicht HIVOS te Den
Haag*
Lid Raad van Toezicht Kunstgebouw te Rijswijk
*Lid Raad van Toezicht Stichting Koninklijke
Rotterdamse Diergaarde Blijdorp te Rotterdam*

De heer prof. dr. P. Schnabel
Directeur Sociaal en Cultureel Planbureau
Universiteitshoogleraar Universiteit Utrecht
*Lid Bestuur Stichting Praemium Erasmianum te
Amsterdam*
Lid bestuur Stichting de Ombudsman te Hilversum
*Voorzitter bestuur Duitsland Instituut Universiteit
van Amsterdam*
*Lid Raad van Adviseurs Vereniging Rembrandt te
Den Haag*
Voorzitter Museum Bredius te Den Haag
Lid bestuur Museum Catharijneconvent te Utrecht
*Lid Raad van Toezicht Museum Boymans van
Beuningen
te Rotterdam*
*Penningmeester Koninklijk Concertgebouworkest
te Amsterdam*
Lid bestuur Stichting Ons Erfdeel
*Voorzitter Adviesraad Erfgoedbalans van de
Rijksdienst
voor Cultureel Erfgoed te Amersfoort*
Lid Gezondheidsraad
*Vice voorzitter Stichting Jaar van de Historische
Buitenplaatsen (2012)*
*Lid Raad van Commissarissen Shell Nederland BV te
Den Haag*
*Lid Curatorium Management Centrum VNO-NCW
De Baak te Noordwijk/Driebergen*

De heer drs. R.J.X. Wanders
CFO en lid hoofddirectie ANWB B.V.
President Commissaris KNAC Services B.V.
Lid Raad van Commissarissen Reis- en
Rechtshulp N.V.
Lid Raad van Commissarissen ANWB Reizen B.V.
Lid Raad van Commissarissen Unigarant/ UVM
Verzekeringsmaatschappij N.V.
Vice voorzitter Stichting ANWB Pensioenfonds
Bestuurder Stichting Administratiekantoor SynVest
Beleggingsfondsen

*) Stand van zaken januari 2012

II PROFIEL RAAD VAN TOEZICHT

Bij de samenstelling van de Raad is het een vereiste dat expertise op de volgende gebieden vertegenwoordigd is:

- Algehele leiding, management en bestuur;
- Personeelszaken en sociaal beleid, (één lid met deze expertise bij voorkeur te benoemen op voordracht van de OR);
- Geschiedenis of Europese ethnologie (beide in combinatie met museale affiniteit);
- Openbaar bestuur;
- Marketing en promotie;
- Toerisme en recreatie;
- Interesse van consumenten van cultuur, jongerencultuur en nieuwe media;
- (Basis- en voortgezet) onderwijs.
- Duurzaamheid

Algemeen

Gestreefd zou moeten worden naar een gelijke verdeling tussen mannelijke en vrouwelijke leden, meer multiculturaliteit en een evenwichtige leeftijdsopbouw.

De leden van de Raad functioneren/hebben gefunctioneerd in landelijke netwerken op het gebied van hun expertise en hebben affiniteit met het werktein van het Nederlands Openluchtmuseum. Dit profiel is in december 2010 geactualiseerd, aangevuld en vastgesteld.

III SAMENVATTING

VERANTWOORDELIJKHEIDSVERKLARING

Governance

Het museum heeft een CBF-keurmerk als kansspelbegunstigde. In haar nieuwe reglement heeft het CBF de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen verwerkt. Een van de gevolgen is dat elke keurmerkhouder een Verantwoordelijkheidsverklaring op dient te stellen, welke het CBF toegezonden moet worden. De bedoeling van deze verklaring is dat de keurmerkhouder aangeeft hoe een drietal bestuurlijke principes in de betreffende organisatie zijn vorm gegeven. Deze principes zijn:

- onderscheid tussen de functies toezicht houden, besturen en uitvoeren
- het optimaliseren van effectiviteit en efficiency van de bestedingen
- het optimaliseren van de omgang met belanghebbers.

Bestuur

Het museum kent een tweehoofdig bestuur. Elk directielid heeft een eigen specifieke portefeuille. Beide directieleden zijn gezamenlijk bevoegd; taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn geregeld in een directiereglement, vastgesteld door de Raad van Toezicht.

Uitvoering

Het museum stelt voor elke vier jaar een beleidsplan op, dat qua periode gelijk op loopt met de periode van subsidietoekenning door het ministerie. Beleidsplan en prestatie-afspraken met het ministerie zijn de basis van de uit te voeren werkzaamheden. Elk jaar stelt het museum hier van af geleid een werkplan en bijbehorende begroting op.

Toezicht

Het museum kent een strak systeem van toezicht houden op de voortgang en rapportages. Als toezichthouder fungeert de Raad van Toezicht. Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn statutair geregeld. De Raad heeft een eigen reglement, evalueert zijn eigen functioneren en beoordeelt de bestuursleden. De Raad kent een werkgeverscommissie en een Financiële Commissie, beide met een eigen reglement. De Raad houdt tevens toezicht op de Stichting 'De Oude Bijenkorf' (de horeca).

Toezicht op behoud en beheer van 's rijks collecties wordt uitgeoefend door de Erfgoed Inspectie van het ministerie.

Besteding van middelen

Inzet is met de toch beperkte middelen zo maximaal mogelijk de museale taken te kunnen uitvoeren. De basis van de werkzaamheden wordt gelegd door werkplan en begroting van het betreffende jaar. In termen van presentatie kent het museum een zomer- en een winterprogrammering. Doelstelling en resultaten worden in kadernota's vastgesteld, evaluatie vindt na afloop plaats.

Monitoring en bijsturing vindt op verschillende niveaus plaats. Het museum kent een georganiseerde vorm van werkoverleg, vooral van belang als het gaat om onderlinge afstemming en planning van publieks-, educatieve- en onderhoudsactiviteiten.

Nieuwe projecten/presentaties worden pas gerealiseerd zodra de financiering van zowel bouw en inrichting alsmede de kosten van tenminste 10 jaar exploitatie volledig gedekt zijn.

Het museum kan niet functioneren zoals het doet zonder de inzet van vele vrijwilligers. Het museum heeft een vrijwilligersbeleid vastgesteld, goedgekeurd door de Raad van Toezicht. De belangen van de vrijwilligers worden behartigd via een vrijwilligersplatform.

Belanghebbenden

Bovenaan staat het ministerie van OCW, als eigenaar van de collecties en als structureel subsidiënt (jaarverslaglegging, prestatie-afspraken). Contacten verlopen via de accountmanager van het ministerie en afhankelijk van het onderwerp met diverse andere ambtenaren.

Huisvester van het museum is het ministerie van VROM (de RGD; structureel accountoverleg door eigen medewerkers en medewerkers van de RGD, afhankelijk van het onderwerp).

Met de gemeente Arnhem zijn veelvuldig contacten (eigenaresse van de gronden en bosopstanden, bestemmingsplannen, vele vergunningen, waaronder brandweer, horeca, milieu en bouwzaken). De contacten zijn vaak mondeling op diverse niveaus; van bestuurders tot uitvoerend ambtenaar, afhankelijk van het onderwerp.

Het museum heeft een eigen beveiligingsdienst, daarom zijn er incidentele contacten (schriftelijk) met het ministerie van Justitie (vergunning vanwege de wet op de weerkorpsen) en de politie (mondeling, handhaving).

Voor de financiering van nieuwe projecten is het museum mede afhankelijk van fondsen, loterijen, sponsors en overheden als de provincie Gelderland. Contacten worden gelegd via eigen speciaal hiervoor aangetrokken medewerkers. Sponsoring is maatwerk; het museum heeft een breed pakket aan tegenprestaties ontwikkeld. De contacten zijn altijd persoonlijk en wie de contacten onderhoudt, is afhankelijk van het niveau en de aard van het onderwerp.

De bezoekers staan centraal; het museum wil hen een plezierige dag bezorgen. Daarom wordt er veel aandacht besteed aan gastvrijheid en het krijgen van inzicht in wat de bezoekers vinden (bezoekersonderzoek, klachtenafhandeling). Dit geldt zowel voor individuele bezoekers als voor hen die in groepsverband komen. De groepenmarkt wordt voor het museum steeds belangrijker; daarom wordt veel aandacht besteed aan marketing en sales. De methoden van communicatie zijn zeer divers en toegesneden op de vraag en variëren van *free publicity* tot toegesneden methoden en middelen, waaronder ook de sociale media. De website wordt een steeds belangrijker bron van communicatie. Klachten neemt het museum zeer serieus. Bezoekers kunnen schriftelijk (speciale gereedliggende formulieren) of via de website hun klachten kenbaar maken. Alle klachten worden geregistreerd en er wordt adequaat en persoonlijk op gereageerd.

Nederlands

Openluchtmuseum

